

БЪЛГАРСКИ ЕЗИКОВИ СЛЕДИ В ГРЪЦКИЯ ГОВОР НА ГР. СУФЛИ (ЗАПАДНА ТРАКИЯ)¹

ГЕОРГИ МИТРИНОВ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
mitrinov@abv.bg

Резюме: В статията се разглежда лексика от български произход в гръцкия говор на гр. Суфли (Софлу) в Западна Тракия (Гърция). Описани са графичните особености на тази лексика, включена в кратък речник. Представени са характерни фонетични и морфологични особености на местните български говори, които се откриват в речниковите статии. Направена е съпоставка с особеностите на лексикален материал от други български диалекти в Северна Гърция.

Ключови думи: българска диалектология, български говори в Западна Тракия, езикова интерференция, фонетични, морфологични и графични особености

BULGARIAN LANGUAGE TRACES IN THE GREEK DIALECT OF SOUFLI (WESTERN TRAKIA)

GEORGI MITRINOV

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
mitrinov@abv.bg

Abstract: The article studies vocabulary of Bulgarian origin in the Greek dialect of the town of Soufli (Soflu) in Western Thrace (Greece). The author describes the graphic features of the vocabulary included in a small dictionary and studies the phonetic and morphological features of local Bulgarian dialects as represented in the dictionary entries. A comparison is made with the characteristic features of lexical material from other dialects in northern Greece.

Keywords: Bulgarian dialectology, Bulgarian dialects in Western Thrace, linguistic interference, phonetic, morphological and graphical features

В Гърция през последните десетилетия се публикуват народописни материали от различни краища на Егейска Македония и Западна Тракия – райони, населени до 20-те години на ХХ в. с компактно българско население. Днес етническата картина там е доста по-различна. След обезбългаряването, проведено от гръцките власти, и заселването на гърци от Мала Азия езиковата ситуация е коренно променена. Но въпреки това са налице

български езикови следи. Показателни в това отношение са публикувани на електронен носител речникови материали от различни селища в Беломорието, в които се открива лексика от български произход. На страниците на блогове, посветени на отделни селища като Савяк, Сярско, или на група селища като дарнашките села в Сярско, сред народописните материали, свързани с историята на местното гръкоезично население, се срещат данни и за българското му минало (Митринов/Mitrinov 2012: 131–152; 2016: 760–771; 2018: 379–387).

Интерес представлява сайтът на гр. Суфли в Западна Тракия (<http://soufli-gr.blogspot.com/2014/05/blog-post.html>). В него е публикуван речников материал от местния гръцки говор под заглавие Τουρκικές & Σλαβικές Λέξεις στην Τοπική Διάλεκτο του Σουφλίου (Турски и славянски думи в местния диалект на Суфли) (Κυρανούδης 2014), оформен в два кратки речника със заемки от турски и от български език. Наличието на турски и български заемки в речта на днешното гръкоезично население на града не е необикновен факт. От една страна – петвековното османско владичество е оставило своите следи и в речта на това население. От друга страна – що се отнася до заемките от български език, логично е да ги има с оглед на историята на района. Някогашното компактно българско население в Софлийско е исторически факт. То е преобладавало, главно в селата, до окончателното обезбългаряване на Западна Тракия от новите гръцки власти, след като тя попада в рамките на гръцката държава през 20-те години на XX в. Данни за християнското население на старите български села в Софлийско се откриват в османски данъчни регистри (датирани от първата половина на XVII в.) за събиране на данъка джизие, с който е облагано неосманското население на империята. В данъчен регистър за 1626–1627 г. са отбелязани селата: Баш клисе с 38 домакинства, Кара клисе с 30, Каяджик с 54, Хаджи Али виранъ (с българско име Крушево) с 18. В данъчен регистър за 1635–1636 г. е отбелязано с. Котруджа с 55 домакинства, а в друг регистър за 1650–1652 г. е включено с. Булгаркьой (с ново гръцко име Елинохорион ‘гръцко село’), Димотишко, с 67 домакинства (Грозданова/Grozdanova 1989: 471–475).

Сведения за българите в Софлийско се намират и в една статистика на населението от 1873 г., по данни от регистъра на данъка бедел-и аскерие за същата година, обхващащ мъжкото население на каза Димотика от вилает Одрин на Османската империя. Според нея в град Софлу има 1030 домакинства с 1500 жители българи и 3500 гърци. Големи български села в района са Голям Дервент с 2250 жители българи, Малък Дервент – 1150, Крушево – 380, Янюрен – 795, Котруджа – 630, Каяджик – 1500, Баш клисе – 510, Сърт кара клисе – 698 и др. (Статистика/Statistika 1995: 53–61). Според статистиката на Л. Милетич от началото на XX в. българите в Софлийска каза, обособена като административна единица през 80-те години на XIX в., живеят в 14 села и броят им е 8800 души. От тях християни екзархисти са 6000 души, а 2800 са помаци (Милетич/Miletich 1918:

292, 299). Гърците в Софлийска и Ференска каза са 3495 семейства, като повечето са съсредоточени в Софлу – 1600 семейства (Милетич/Miletich 1918: 304). Преброяването на населението на града, извършено през 1920 г. от френските окупационни власти, показва наличие на 3110 българи и 3680 гърци (Шалапатов/ Shalapatov 2011: 205). Важно е да се отбележи, че голяма част от гръцкото население в цитираните статистики е с български корени, т.е. спада към групата на българите патриаршисти, които са се погърчили.

Както бе посочено по-горе, речниковият материал е обособен в две части: думи, заети от турски език, и думи, заети от славянски езици. Оформен е в речникови статии, в които срещу турската или българската заемка е дадено значението ѝ, след това в скоби е посочено турското или българското съответствие. Не е включен илюстративен материал. Прави впечатление, че част от лексиката от български произход е определена от авторите на речника като славянска въпреки неоспоримия факт, че в Западна Тракия, включително в Софлийско, векове наред са живели компактно българи, а не други славянски народи. Така в отделни речникови статии са изписани руски, полски, чешки, сръбски съответствия на заемките от български език в местния гръцки говор. Използва се терминът *Αρχ. Σλαβωνική старославянски* вместо *старобългарски* за думи, засвидетелствани в старобългарски писмени паметници, без да са посочени писмените източници. От включените оскъдни данни за авторите не става ясно дали и доколко създателите на речника са специалисти слависти. Все пак е отбелязано, че: Παναγιώτης Κυρανούδης Γλωσσολόγος, Επιλογές από το Σουφλιώτικο λεξικό, Τα Θρακικά (Панайотис Киранудис – езиковед – е направил подбор на лексиката, включена в „суфлийския речник“). Посочено е още името на Αριστείδης Α. Χριστοφόρου, Σουφλιώτικο Λεξιλόγιο (Αριστιδίδης Α. Χριστοφόρου), работил също върху речника.

В края на изброения речников материал под заглавие Λέξεις με πιθανή Σλαβική προέλευση (Думи с вероятен славянски произход) са включени няколко думи, чието значение е оформено в речниковите статии описателно. Най-отдолу са посочени извори, от които е черпен лексикалният материал, като има по-пълни библиографски данни за една публикация (Μπάμιος 2005), а за други извори само се споменава: Πηγές – Κωνσταντίνος Μπάμιος τ. Καθηγητής της Παιδαγωγικής Ακαδημίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, „Τουρκικές λέξεις & Επώνυμα του Σουφλίου“, Θεσσαλονίκη 2005.

В друг материал от същия сайт, озаглавен Τοπωνύμια του Σουφλίου – Όλες οι παλιές ονομασίες – Του Ζήση Φουλλαρίδη (Топонимия на Суфли – всички старинни названия), с автор Зиси Филариди сред изброените 114 местни имена се откриват и такива от български произход:

Τ' Γκουβέντα Βρύσ' Гувѐда врис' – Συνοικία στο Σουφλί (махала на Суфли) – стб. говаждѣа прил., говеажда жилзи 'бич от волски жили' (CP/SR 1999);

Ντουμπράβα Дубрава – Αγροτική περιοχή (земеделски район) – стб. джвравва ‘гора, лес’ (CP/SR 1999);

Μλόκογλου τσιούκα Βόκογλυ ц’ука – Περιοχή Νότιο-δυτικά του Σουφλίου (район югозападно от Суфли) – ч’ука;

Τ’ Πατίκα του πηγάδ’ Πατίκα ту пига̀д’ (пътека на кладенец, извор) – Αγροτική περιοχή (земеделски район) – от път, стб. пжть (CP/SR 2009);

Σουμάκα Сума̀ка – Συνοικία του Σουφλίου (махала на Суфли) – шумак ‘гъста млада гора; шубрак, храсталак’;

Τσιούκα Ц’ука – Λόφος, γειτονιά του Σουφλίου (хълм, съседен на Суфли) – ч’ука.

От изброените топоними два са отбелязани като кварталоними (Балкански, Цанков/Balkanski, Tsankov 2016) – названия на махали в гр. Суфли (Τ’ Γκουβέντα Βρύσ’ Гувѐда врис и Σουμάκα Сума̀ка), което показва следи от трайно българско присъствие в града.

Интерес представляват графичното оформление на лексикалния материал, както и фонетичните и граматичните особености, отразени в него, характерни за българските говори в Беломорието, в Родопите и в поотдалечени краища на българското езиково землище.

1. Графични особености

Основната група гласни звукове се отбелязват със съответната гръцка графема или със съчетание от две графемии: *a* – α (Ζάπαρους); *e* – ε (Πατέκα); *u* – ι (Βιβιρίτσα); *o* – ο, ω (Ρόλουτους; Ζαμακόνω); *y* - ου (Τσιούκα ц’у̀ка ‘чука’). Специфично е предаването на отделни фонемии: *ʔ* – с апостроф (’): Γκ’рк’ς *гъркѝс* = Λάρυγγας [Βουλγαρική: Γръклян]; Σκ’πνια *скѝпн’а*, Σκρίπνια *скрѝпн’а* = Τσιγκούνης [Αρχ. Σλαβωνική: Скрипати, Βουλγαρική: Скъперник, Σερβική: Škripati]. Подобно означаване е налице и в речника на днешния гръцки говор на с. Савяк, Сярско, като то не е уговорено в уводната част: β’ζια *вѝз’а* σχοινι; κ’-рпа *кѝрпа* μαντιλι (Μιτριнов/Mitrinov 2016a: 458). Традиционно е отбелязването на характерните за българския език фонемии *b* и *d* с буквени съчетания съответно: *b* – μπ (Ρίμπα *рѝба*); *d* - ντ (Γριντιά *грѝд’а* ‘греда’). Фонема *z* се означава с буквено съчетание γκ и с графема γ (Γκλαβανή *главанѝ*, Τσέργα *цѝрга*), което е характерно и за речника на гръцкия говор на с. Савяк, Сярско: βλάγκα *влѝга*; Αβγουστ *август* (Μιτριнов/Mitrinov 2016a: 458), както и за речника на дарнашкия говор: γκάϊντα *гѝдѝда* = πνευστό μουσικό όργανο από δέρμα κατσίκας; γκάργκα *гѝрга* = η κουρούνα (Δαρνακοχωρια/Darnakohoria 2017).

Глайдът *й* се отбелязва с графема *ï*: Πάϊαγκας = Αράχνη [Βουλγαρική: Паяк]; Χαϊβάν’ = Ζώο [Τουρκ.: Науван], а в началословие – от графема Γ в съчетания Γι, Γε: Γίζβα *йѝзва* ‘изба’; Γέσ’κους *йѝшкус* ‘таралеж’. Такова е отбелязването и в речника на дарнашкия говор в Сярско: γκάϊντα = πνευστό μουσικό όργανο από δέρμα κατσίκας; γιάλα гл. пов. ‘ела’ (Δαρνακοχωρια/Dar-

паκοηογία 2017). В говора на с. Савяк, Сярско, се употребява графема *ι* в средисловие, графема *ι* в краесловие и буквено съчетание *γι* в началословие: βοϊνίκ *войник*, καϊμάκ *каймак*, καλάι *калай*, край *край*; γιάζ'к *йазик*, γιλέκ *йилек* 'елек' (Митринов/Mitrinov 2016a: 458).

Фонема *ш* се означава от графема *σ* и задпоставен надреден графичен знак ('): Γέσ'κουс *йешкус* 'таралеж'; Τσιούσ'ка *ц'ушка* 'чушка'. Изписването на звучни съгласни *σ'*, *ζ'* и дори на специфичните гръцки *ξ'*, *ψ'* със задпоставен апостроф е възприето от някои гръцки изследователи на днешни гръцки говори в Северна Гърция (Егейска Македония), например при представяне на особености на гръцкия говор на с. Гермас (бълг. Лошница), Костурско (Филипова-Байрова/Filipova-Bayrova 1968: 164). Но в речниковия материал по гръцкия говор на с. Савяк, Сярско, отбелязването е с удвоена графема *σ*: κάσσια *каш'а*, κισσέ *кише* 'къше', а се среща и изписване с единична графема *σ*: ίσκαс *искаш*, κάσλιτσα *кашлица* 'кашлица' (Митринов/Mitrinov 2016a: 459). В речника на дарнашкия говор пък отбелязването е само с графема *σ*: σιάлка *с'айка* 'шайка, пирон'; σιρίт *сирит* = кордела 'ширит'; σκιπλέс *скимпес* το στομαχι 'шкембе' (Дарнакоχωρία/Darnakohoria 2017).

Звуковото съчетание *шт* се отбелязва с буквено съчетание *στ* (Γκουστέρα *густера*). Такова изписване се среща и в речника на говора на с. Савяк, Сярско: γκούσтер *густер*, γκούσтерίτσα *густерица* (Митринов/Mitrinov 2016: 767), както и в речника на дарнашкия говор: γκουστέρα *густера*, γκουστριίτσα *густрица* (Митринов/Mitrinov 2018: 384).

Фонемите *ц* и *ч* се означават с едно и също буквено съчетание: *ц* – τσ (Βιβρίτσα *виврица*); *ч* – τς (Τσέργα *цєрга*), което несъмнено ще затрудни ползвателите на речника, непознати с особеностите на българския език. Интерес представляват примерите Πλιατσ'κόνου *пл'ачкѡну* с гръцки съответствия καλακόνω 'похлупвам, захлупвам'; 'прикривам' и σκελάζω 'покривам'; прен. 'прикривам, потулвам' (ГБР/GBR 2004) и Τσιάτσ'ка *тс'ачка* с гръцко съответствие Φλιτζάνα (φλιτζάνι) 'чашка за кафе' (ГБР/GBR). Подобно изписване е засвидетелствано и в по-ранни изследвания, посветени на българските езикови следи в днешните гръцки говори: μπουγάτσ'α, пл'άτσ'κου, τσ'ούτσ'ка; μπουτσ'κουτός, τс'έλνικας, τс'ότρα, τс'ούκα (Филипова-Байрова/Filipova-Bayrova 1968: 167–168; 1968a: 416). Но ако се приеме, че с буквено съчетание *τс'* се отбелязва звук *ч*, то тогава е интересно как се артикулира буквено съчетание *τс* в дума Τσιάτσ'ка? В речниковия материал по говора на гр. Суфли такива примери се срещат и в краесловие: Котс' *коч* с гръцко съответствие αστράγαλος анат. 'глезен'; Μουλίτс' *мулич* с гръцко съответствие σκόρος 'молец'; Σιαγκραβέτс' *с'агравеч* с гръцко съответствие χαλαζόπτωση 'суграшица'. В речника на говора на с. Савяк, Сярско фонемите *ц* и *ч* се отбелязват с буквено съчетание *τс*: βέτсер *вечер*, κλιούτс *кл'уч*; кирпíтс *кирпич*; βίτса *вица* (Митринов/Mitrinov 2016a: 459). Това важи и за речника на дарнашкия говор: τатσίνα *тачина* = θεια

‘леля’; *τσαντίλα* *цадѝла* ‘цедило, плат за прецеждане на течности’ (Митринов/Mitrinov 2018: 385).

Със задпоставен надреден графичен знак (’), главно след буквени знаци *κ, γ, χ, λ, μ, ν*, според някои изследователи се означава „особен звук *ι*, който почти се слива с предходния звук“ (Филипова-Байрова/Filipova-Bayrova 1968: 164). Такова отбелязване е налице и в речниковия материал по говора на гр. Суфли: *Ζακόν’* *ζακόν’* с гръцко съответствие *έθιμο* ‘обичай; неписан закон’; *Ντάμ’κα* *δαμ’κα* с гръцко съответствие *κηλίδα* ‘петно, леке’; *σκαρκάλ’* *скаркал’* с гръцко съответствие *ακρίδα* ‘скакалец’. Открива се и в речниковия материал от дарнашкия говор: *πουλούκ’* = *σιδερένιο αλέτρι για βαθύ όργωμα*; *σ’κλίδα* = *κομματάκι, σκελίδα*; *γαϊτάν’* = *λεπτό κορδόνι* (Дарнакоχωρία/Darnakochoria 2017). В уводната част към речника на говора на с. Савяк, Сярско, е уговорена употребата на буквен знак *j*, с който се означава звук, близък по изговор до *ι*, но „по-твърд“! Отбелязването е изключително в краесловие: *αντέτj* *αδέτ’* *χαντέτj*; *κουσουρίj* *кусу̀р’* *κουσοὺри*; *κουμμάτj* *кума̀т’* *κουμμά̀ти* (Митринов/Mitrinov 2016a: 457, 458).

2. Особенности на местните югоизточни (западнотракийски) български говори, отразени в речниковия материал

2.1. Фонетични особености

Засвидетелствана е редукция на гласни *ο > υ, ε > ι*:

- редукция (или гутурализация) *ο > υ*: *Γκουρτσιά* *γυρц’а* = *Αγριοαχλαδιά* [Αρχ. Σλαβωνική: Горъце, Βουλγαρική: Горча – Πικρό στη γεύση]; *Μουλίτσ’* *му̀лц’* = *Σκόρος* [Βουλγαρική: Молец, Σερβική: Молјас]; *Πουσταβ’* *пуста̀в’* = *Ξύλινο βαρελοειδές φορείο για την ασφαλή μεταφορά των σταφυλιών* [Βουλγαρική: Поставка, δηλαδή «δοχείο»]; *Ρόπουτους* *ро̀пυтис* = *Φασαρία* [Βουλγαρική: Ропот]. В приложения речник на турските думи в местния гръцки говор се откриват примери с редукцията, което може да се приеме за българско езиково влияние: *Ουρακτής* *ура̀кцѝс* = *Θεριστής* [Τουρκ.: Οτακçi]; *Ουρταλ’κ* *урта̀лѝк* = *Πληθώρα* [Τουρκ.: Ortalık]; *Γσιουράл’* *ц’ур̀ан’* = *Κάλτσα* [Τουρκ.: Çoğar]; *Γσιουρβάс* *ц’ур̀вас* = *Σούπα* [Çorba]. Редукцията е характерна за западнотракийските говори като част от източните български говори (Бояджиев/Boyardziev 1991: 46; Стойков/Stoykov 1993: 97).

- редукция *ε > ι*: *Γριντιά* *грѝд’а* ‘греда’ = *Ξύλινο δοκάρι που βαστάζει την σκεπή* [Βουλγαρική: Греда, Σερβική: Greda]; *Βιβιρίτσα* *вѝвѝрѝца* = *Σκίουρος* [Σερβική: Veverica] – *вѝвѝριца* ‘катерица’ Дебърско (БЕР/BER I, 1971); *Γκουστιρίτσα* *густѝрѝца* ‘гушер’; *Μπιμπιρίτσα* *бѝбѝрѝца* = *Είδος καρκεύματος ‘вид подправка’* [Σερβική: Vibernica]. Но се открива българско диалектно название *πипѝрница* ‘консервирани зелени и червени чушки’ (Странджа, Разградско, Добруджа, Сливенско, Старозагорско) с варианти *πипѝр’анца*, *πипѝреница*, *πипѝренца*, *πипѝренѝц*, които разширяват географията на разпространението в Ловешко, Ксантийско, Силистренско и др. (Котева/Koteva 2015: 90). Предударната редукция на гласна *ε* в *ι* е

характерна за западнотракийските български говори (Бояджиев/Boyadziev 1991: 46). Като цяло редуцията на гласни $e > u$, $o > y$ е важна особеност на северните гръцки говори (Филипова-Байрова/Filipova-Bayrova 1968: 164), която може да се свърже с влияние на българските рупски говори в Беломорието. Редуцията $o > y$ е широко засвидетелствана в речниковите материали от говора на с. Савяк: (κουλίτσκα *кулиџка*, κουπάνα *купана*, ζιτου *зитю* ‘жито’, но κολύμπα *колиба*, κρόσνο *крочно*) и от дарнашкия говор: (βουνιά *вун’а*, κουσάς *кусас* ‘коса’, πουλιάνα *пул’ана*). Редукция $e > u$ се открива основно в турцизми в дарнашкия говор: ιγκρέκ’ *игрек’* = περίφραγμα από κλαδιά που σχηματίζουν πρόχειρο μαντρί; ισνάφ *иснаф* = τεχνίτης; κιμέρ *кимер* = πέτρινο γεφύρι, καμάρα, αψίδα, θόλος; σιφτές *сифтес* = τα χρήματα της πρώτης πώλησης της ημέρας (Дарнакоχωρία/Darnakohoria 2017).

Срещат се йотувани гласни в началото на думата: Γέσ’κους *йешкус* = Σκαντζόχοιρος [Σερβική: Jež, Тσεχική: Ježek]; Γίζβα *йизва* ‘изба’; този изговор е характерен за западнотракийските български говори (Бояджиев/Boyadziev 1991: 50).

В прилагателното Μπέλιους *бел’ус* = Άσπρος [Αρχ. Σλαβωνική: Бъл, Σεβρική: Velac] е налице застъпник e на стб. ъ. Но обликът не е характерен за западнотракийските български говори, в които преобладава редуване $'a - \acute{e}$ (*б’ал – б’ели*) и $'a - 'a$ (*б’ал – б’али*), а за българските говори в Източна Тракия (Бояджиев/Boyadziev 1991: 39, 214).

Интерес представлява лексема αστριχιά с протетична гласна a : Αστριχιά = Περιθώριο του οικοπέδου μετά το κτίσμα [Αρχ. Σλαβωνική: Стреха ή Остреха, Βουλγαρική: Стряха, Τσεχική: Střecha]. Облици αστριχιά, αστράχα със значение ‘издадена напред част от покрив; стряха’ са засвидетелствани като заемки в новогръцки (БЕР/BER VII, 2010). Интересно е, че в публикуван речник на говора на с. Нео Сули (старо Субашкьой) – едно от дарнашкия села в Сярско – са посочени два облика: αστριχιά = η άκρη της σκελής που τρέχει το νερό της βροχής ‘краят на покрива, по който се стича дъждовната вода’; στριχιά = η άκρη της στέγης ‘краят на покрива’ (Дарнакоχωρία/Darnakohoria 2017).

В приложения речник на турски думи в местния гръцки говор се откриват примери с характерната за българските говори в Западна Тракия, в частност в Софлийско, лабиализация на гласни u , e в y в позиция след шушкава съгласна (Бояджиев/Boyadziev 1991: 47, 127): Σκιουμπιά *ск’умп’а* = Κοιλιά [Τουρκ.: İşkembе] *ишембэ*; Τσιουράκ’ *ц’урак* = Μαθητευόμενος [Τουρκ.: Çırak] *чирак*; Τσιουσμές *ц’усмес* = Βρύση [Τουρκ.: Çeşme] *чешма*; Χουσμэт’ *хусмет* = Δουλειά του σπιτιού [Τουρκ.: Hizmet] *хизмет* м. тур. hizmet 1. ‘обслужване, прислужване, служене’] 2. ‘служба, задължение, длъжност’] 3. ‘грижа, гледане’ (ТБР/ТВР 1962). В българските говори турската заемка *хизмет* с фонетични варианти *хюзмет*, *измет* се употребява със значения: ‘слугуване’; ‘извършване на къщна работа, слугуване вкъщи’; ‘военна служба’ (БЕР/BER II, 1979).

Характерната за западнотракийските български говори, като част от рупските, мекост на съгласните (Стойков/Stoykov 1993: 121) е важна особеност и на българските говори в Софлийско (Бояджиев/Boyadziev 1991: 49, 127). В речниковия материал по гръцкия говор на гр. Суфли мекостта на съгласните се отбелязва обичайно със следходна графема *ι*:

- *с'* (*ш'*): Σιάпка, σιάпка *с'анка* 'шапка'; Κάσια *кас'а* 'каша';
- *ц'* (*ч'*): τσιούκα *ц'ука* 'чука', τσιούσ'κα *ц'ушка* 'чушка', τσιάτс'ка *ц'ач'ка* 'чашка';
- *з'* (*ж'*): Ζιάпκους *з'анкус* 'жабка';
- *д'*: Γριντιά *грид'а* 'греда';
- *л'*: Κόλιαντα *Кол'ада* 'Коледа'; Μπέλιους *бел'ус* = Άσπρος 'бял'; Πλιατс'κόνου *пл'ачкону* = Καπακώνω 1. 'похлупвам, захлупвам'; 2. 'прикривам'; Σκελάζω 1. 'покривам'. 2. прен. 'прикривам, потулвам' (ГБР/GBR 2004). Значенията на посочените от авторите на речника гръцки съответствия на глагола *пл'ачкону* нямат връзка с изписаното накрая в речниковата статия българско съответствие [Βουλγαρική: Пляскам];
- *н'*: Σκρίπνια *скр'ипн'а* = Τσιγκούνης [Αρχ. Σλαβωνική: Скрипати, Βουλγαρική: Скъперник, Σερβική: Škripati]. И в тази речникова статия се откриват различия между значенията на посоченото гръцко съответствие Τσιγκούνης (τσιγ(γ)ούνης) 'скъперник, стипца' (ГБР/GBR 2004) и на изписания Αρχ. Σλαβωνική, т.е. старобългарски глагол Скрипати (без да е посочен писменият източник и без оформлението на глагола да е със старобългарски шрифт), както и на отбелязаното общобългарско значение 'скъперник'.

Може да се приеме, с някои уговорки, че в облик Ντάμ'ка *дам'ка* 'дамга' е означена мека съгласна *м'*.

Мекост на съгласните се открива и в речника на турските заемки в местния гръцки говор, като се срещат заемки, характерни и за българския език, в частност – за неговите говори:

- *к'*: Σκιουμπιά *ск'умп'а* 'шкембе' = Κοιλιά [Τουρκ.: Işkembe];
- *с'*: Σιουτζιούκ' *с'уд'ук'* 'суджук' = Λουκάνικο [Τουρκ.: Sucuk];
- *д'*: Τζιαναμπέτс *д'анабѐтс* = Κακότροπος, ανάποδος [Τουρκ.: Cenabet]; Τζιόп' *д'оп'* джоп = Ξύλο, παλούκι 'дървен кол, клин' [Τουρκ.: Sor].

Характерната в по-голяма степен за източните български говори особеност (Стойков/Stoykov 1993: 99) е отбелязана и в речникови материали от днешни гръцки говори от Сярско:

- в говора на с. Савяк, Сярско: βιάτιαρ *в'ат'ар* 'вятър'; κάσσια *кас'а* 'каша'; κουτσιάν *куч'ан* 'кочан' (Митринов/Mitrinov 2016a: 458, 461); ζιαρ *з'ар* 'жар'; γκόλιαβυс *гол'авус* 'съвършено гол'; κόσμια *косм'а* 'косми на глава и на царевичен кочан' (Митринов/Mitrinov 2018: 380–386);

- в дарнашкия говор: λάμια 'ламя'; σιάпка *с'анка* 'шапка'; (Дарнакоχωρία/Darnakohoria 2017); βουνιά *вун'а* 'воня'; γκόλως *гол'ус* 'голо, още неоперено пиле'; γкорτсиа *горц'а* 'дива круша (дърво)'; κουσιέс *кус'ѐс*

‘плитки на коса’; λούτας *л’утас* ‘странен, ексцентричен, своеобразен – лют’, στριχιά *стрих’а* ‘стреха’ (Митринов/Mitrinov 2018: 380–386).

В единичен пример групата *ър, ръ* е отбелязана като *ър* (оур): Πούρτσιους *пурц’ус* ‘пръч’ = Τράγος [Βουλγαρική: Пръч, Σερβική: Ргџ]. В случая група *ур* (оур) се явява графичен вариант на *ър* поради липса на вокал *ъ* в гръцкия език и съответно на графема за отбелязването му. Облик *пърч* (*пърч, парч*) е характерен за централните рупски, или родопските говори, а също за тракийските говори в Ксантийско и Софлийско (Бояджиев/Boyadziev 1991: 44, 127).

Също в единичен пример е засвидетелстван преглас *ѐ > ù*: Μουλίτσ’ = Σκόρος [Βουλγαρική: Молец, Σερβική: Молјас].

Фонетичната замяна като цяло не е характерна за западнотракийските говори, с някои изключения, като например говорът на с. Еникьой, Ксантийско (*грѝбен, дѝвер’ът, жѝните, нѝклѝдѝм, сѝтне, тифтѝри*) (Бояджиев/Boyadziev 1991: 105); *жѝлезу, тѝмни, брѝтчѝде, жѝл’ти, лѝтен* (Витанова/Vitanova 2005: 203). Единични примери се срещат и в други тракийски говори: *грѝблу* (Доганхисар, Дедеагачко), *нѝпрѝш* (Гюмюрджинско, Софлийско) (Бояджиев/Boyadziev 1991: 45). В общобългарски план звуковата промяна *ѐ > ù*, която типизира най-вече павликянския и златоградския говор, се среща в много южни и централни родопски говори (Милетич/Miletich 2013: 97–99).

Застъпник *’а* на стб. *а* се открива в облик Κόλιαντα – стб. *колада* – Синайски евхологиум (CP 1999/SR 1999): Κόλιαντα = Χριστουγεννιάτικα Κάλιαντα [Βουλγαρική: Коледа]. В говорите от Софлийско основен застъпник на старобългарската гласна е вокал *е* (*мек < стб. макъкъ, пет’ < стб. пать, зет’ < стб. зать, гледѝ < стб. гладати и др.*), но се среща и застъпник *’а*: *гр’адѝ < стб. града* (Бояджиев/Boyadziev 1991: 126).

2.2. Акцентни особености

Засвидетелствано е ударение върху първата сричка при двусричните съществителни от ж.р., ед.ч.: Κόσα κόσα = Χορτοκοπτικό εργαλείο [Βουλγαρική: Косач]; Ντάμ’κα δάμκα = Κηλίδα [Βουλγαρική: Дамга]. Това е характерно като цяло за западните български говори, както и за рупските (част от които са говорите в Софлийско), наред с мизийските говори (Стойков/Stoykov 1993: 222; Бояджиев/Boyadziev 1991: 129; БДА. ОТ/ΒΔΑ. ОТ 2001). Акцентната особеност се среща и в речниковия материал по говора на с. Савяк, Сярско: *γκλάβα глѝва, γκόρα гѝра, ζμία змѝа, ίγκλα ѝгла, κόρα кѝра, κόσα кѝса* (Митринов/Mitrinov 2016: 765–768), както и в речника на дарнашкия говор в Сярско: *γκλάβα глѝва, κόσα кѝса, λάμια лам’а* ‘ламя’ (Митринов/Mitrinov 2018: 381–382).

2.3. Морфολογични особености

Част от българските заемки в гръцкия говор на Суфли, съществителни от м.р. ед.ч., са оформени с характерното за гръцкия език окончание -ς. Откриват се съществителни с наставки -ας и -ους: Κόκουτας *κόκουτας* = Πετεινός [Арх. Σλαβωνική: Кокоть]; Πάιαγκας = Αράχνη [Βουλγαρική: Паяк, Πολωνική: Rajak]; Ζάπαρους *zàparus* = Ζεστή άπνοια, κουφόβραση [Βουλγαρική: Запаря]; Πούρτσιους *pùrci'us* = Τράγος [Βουλγαρική: Пръч, Σερβική: Ptč]. Но са налице и заемки без характерното гръцко окончание: Ζακόν' *zakòn'* = Έθιμο [Βουλγαρική: Закон, Σερβική: Zakon]; Μουλίτσ' *mulìč* = Σκόρος [Βουλγαρική: Молец, Σερβική: Moljac]; Σκαρκάλ' *skarçal'* = Ακρίδα [Βουλγαρική: Скакалец, Σερβική: Skakavac].

Интерес представлява заглавната дума на речникова статия Μπράτμους *bràtmus*, в която се открива съчетание от същ. име *brat* и кратка форма на притежателното местоимение за 3 л. ед.ч., м. и ср.р. *mu*, като съчетанието завършва с окончание -ς, част от характерните за съществителните от м.р. наставки в гръцкия език -ας, -ης, -ος (Ангелиева/Angelieva 1992: 26–29): Μπράτμους *bràtmus* = Το πρωτοπαλίκαιο του γαμπρού 'първородно момче' [Арх. Σλαβωνική: Братръ, Βουλγαρική: Брат]. Прави впечатление, че е посочена само старобългарската форма *Братръ* (*bratъrъ*), отбелязана в съгласие с използваната терминология като Арх. Σλαβωνική (старославянска, т.е. старобългарска – бел. ред.), без също така широко разпространения вариант *bratъ* (CP/SR 1999).

Открива се наличие на деминутиви, образувани с наставки:

-ка: Τσιάτσ'κα *č'áčka* 'чашка' = Φλιτζάνα [Βουλγαρική: Чашка]; Κόντска *κόντска* = Πλαϊνό ξύλο της κρεβατίνας των κουκουλιών 'странично дърво на креват' [Арх. Σλαβωνική: Конъчкиъ – δηλαδή «σύνоро», «άκρη»]. За съжаление, не е посочен писменият източник, от който е взет отбелязаният Арх. Σλαβωνική, т.е. старобългарски облик Конъчкиъ. Вероятно в случая е допусната графична грешка. Може да се предположи, че е трябвало да се изпише старобългарската лексема *конъчина* със значение 'край, завършек' или прилагателно *конъчънъ* 'последен, краен, завършен' (CP/SR 1999).

-ица: Γκουστρίτσα *gustirìtca*, Γκουστέρα *gustèra* = Σάυρα [Βουλγαρική: Гуштер, Σερβική: Gušter]; Μουχρίτσα *muxrìtca* = Είδος χόρτου [Βουλγαρική: Мъх]; Κουρνίτσα = ? (в речниковата статия е изписана само лексемата, без да е дадено значението ѝ или гръцкото ѝ съответствие).

Привлича вниманието употребата на умалителна наставка -кус при съществителни от м.р. и от ж.р. с характерното за гръцкия език окончание -ς: Γέσ'κους *ǵèškus* = Σκαντζόχοιρος [Σερβική: Jež, Τσεχική: Ježek]; Ζιάπκους = Βάτραχος [Арх. Σλαβωνική: Жаб, Βουλγαρική: Жаба, Τσεχική: Žabka]. Погрешно е посочен старобългарски облик Жаб вместо засвидетелстваното в старобългарски писмени паметници название *жаба* 'жаба' (CP/SR 1999).

В също краткия речник на турските думи в местния гръцки говор се среща название Σκιουμπιά *ск'уμπ'а* в ж.р., ед.ч. 'шкембе' (Σκιουμπιά = Κοιλιά [Τουρκ.: İşkembe]). Обликът е характерен за някои източни български говори (родопски, подбалкански, гоцеделчевски, шуменски), в които турските заемки, оконचाващи на *-e* (*ä*), са се изравнили по гласеж със съществителни от български произход от ж.р., ед.ч., тип *зем'а*. Интересното фонорфологично явление е засвидетелствано и в западнотракийските български говори (Бояджиев/Voyadziev 1991: 65). То е следствие от езиковата интерференция на фонетично ниво между българския и турския език в периода XIV–XV в. (Младенов/Mladenov 1970: 893–897).

Включените в речника прилагателни от български произход в м.р. ед.ч. са с наставки *-ус*, *-ас*: Γκόλιαβους *гòл'авус* = Γυμνός гол, необлечен [Αρχ. Σλαβωνική: Гол, Ρωσική: Голый]; Μπέλιους *бèл'ус* = Άσπρος бял [Αρχ. Σλαβωνική: Бъл, Σεβρική: Belac]; Γκρίμπας *грìбас* = Ραχιτικός, κουλουριασμένος [Βουλγαρική: Гърбав, Σεβρική: Grbav].

В отделни речникови статии съществителните от ж.р., ед.ч. са дадени със звательни форми (Μπούλιου на същ. име *буля*; Μπάμπου на същ. име *баба*): Μπούλιου *б'ул'у* = Μεγάλη αδελφή 'по-голяма сестра' [Βουλγαρική: Буля]; Μπάμπου *б'άбу* = Γριά [Βουλγαρική: Баба].

Откриват се съществителни и глаголи, образувани с префикс *за-*: Ζάλαχους *зàлахус* = Θόρυβος από ανθρώπινες φωνές 'шум от човешки глас' [Βουλγαρική: Залая]; Ζάπαρους *зàпарус* = Ζεστή άπνοια, κουφόβραση 'безветрие, горещина, жега'; 'задушно, горещо – за време' [Βουλγαρική: Запаря]; Ζαμακώνω *замакòно* = Χώνω 1. 'втиквам, пъхвам'; 2. 'слагам, турям; давам'; 3. 'втъквам, забивам, забождам (нож и т.н.)'; εμβάλλω 'вкарвам, въвличам' [Βουλγαρική: Замъквам]. В случая са налице различия между семантиката на включените в речниковата статия гръцки съответствия и на посоченото българско съответствие *замъквам*.

Заклучение

Публикуваният в гръцки сайт речников материал от български произход в днешния гръцки говор на гр. Суфли (Западна Тракия) допълва сведенията за българските езикови следи в Беломорието, запазени близо 100 години след обезбългаряването му през първата половина на XX в. Важно е да се отбележи, че в случая не става въпрос за говор на отделно селище, в което са останали група българоезични негови жители, а за говор на средно селище, в което са живели и живеят потомци на многобройното българско население от околните села, принудено да се изсели в България. Речниковият материал от български произход е свидетелство за вековното българско присъствие в Софлийско. Появяващите се в ново време гръцки публикации с речникови материали от български говори в различни райони на Западна Тракия и Егейска Македония, освен че възстановяват картината на българското присъствие там, дават възможност да се види специ-

фиката на възприемане на подобен тип лексика в местните гръцки говори. Интерес представляват фонетичните и граматичните особености на заетия в гръцките говори лексикален материал от български произход, които свидетелстват за характера на гръцко-българската езикова интерференция. Събраният досега лексикален материал от различни краища на Беломорието вече дава възможност той да се разглежда по-цялостно, с обобщения за неговата специфика. Темата не е разработена и тепърва ще се появяват изследвания, осветляващи с нови данни българските езикови следи в Беломорието.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Публикацията е написана във връзка с работата по проекта „Разширяване и обогатяване на съдържанието на Картата на диалектната делитба на българския език“, разработван по Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“, финансирана от МОН по договор за сътрудничество между БАН, СУ и други висши учебни заведения.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелиева 1992: *Ангелиева, Ф.* Новогръцки език. София. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Балкански, Цанков 2016: *Балкански, Т., К. Цанков.* Енциклопедия на българската ономастика. Велико Търново, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- БДА 2001: *Български диалектен атлас. Обобщаващ том. I–III. Фонетика. Акцентология. Лексика. Ч. II. Акцентология*, к. 3, 4, 5. София, Издателска къща „Труд“.
- БЕР I, 1971: *Български етимологичен речник*. Т. I, А – З. София, Издателство на БАН.
- БЕР II, 1979: *Български етимологичен речник*. Т. II, И – крепя. София. Издателство на БАН.
- БЕР VII, 2010: *Български етимологичен речник*. Т. VII, слово – терясвам. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.
- Бояджиев 1991: *Бояджиев, Т.* Българските говори в Западна (Беломорска) и Източна (Одринска) Тракия. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Витанова 2005: *Витанова, М.* Архаични черти и иновации в диалекта на преселниците от с. Кръстополе (Еникьой), Ксантийско. – В: *Littera scripta manet*. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. д.ф.н. Василка Радева. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, с. 202–211.
- ГБР: *Гръцко-български речник*. София, Издателство на БАН. Институт за български език.
- ГБР 2004: *Гръцко-български речник*, Пловдив, МАГ 77.
- Грозданова 1989: *Грозданова, Ел.* Българската народност през XVII век. Демографско изследване. София, Наука и изкуство.

- Котева 2015: *Котева, М.* Названия на традиционно консервирани храни и напитки в българските диалекти. Лексикосемантично изследване. – Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. Кн. 28.
- Милетич 1918: *Милетич, Л.* Разорението на тракийските българи през 1913 г. София.
- Милетич 2013: *Милетич, Л.* Родопските говори на българския език. София. Изток – Запад.
- Митринов 2012: *Митринов, Г.* Дарнашките села в Сярско. – Македонски преглед, № 4, с. 131–152.
- Митринов 2016: *Митринов, Г.* Из лексиката на говора на с. Савяк, Сярско. – В: Лексикографията в началото на XXI в. Доклади от Седмата международна конференция по лексикография и лексикология. (София, 15–16 октомври 2015 г.). София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 760–771.
- Митринов 2016а: *Митринов, Г.* Данни за говора на с. Савяк, Валовишко (дн. грц. Βαμβακοφύτο), в един диалектен речник (фонетични особености). – В: Актуални проблеми на съвременната лингвистика. Юбилеен сборник в чест на проф. д.ф.н. д-р хон. кауза Стефана Димитрова. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 456–465.
- Митринов 2018: *Митринов, Г.* Български следи в говорите на днешни гръцки села в Беломорието. – В: Българският език – древен, съвременен, единен. Сборник от научна конференция в памет на проф. д.ф.н. Благой Шклифов. София, 26.10–28.10.2016 г. София, ДиоМира. с. 379–387.
- Младенов 1970: *Младенов, М.* Една морфологична успоредица в български и румънски език. – Известия на Института за български език, кн. 19, с. 893–897.
- СР 1999: *Старобългарски речник*. Т. 1, А–Н. София, Издателство „Валентин Траянов“
- Статистика 1995: *Македония и Одринско. Статистика на населението от 1873 г.* София. Издателство на Македонския научен институт.
- ТБР 1962: *Турско-български речник*. София, Наука и изкуство.
- Шалapatов 2011: *Шалapatов, Д.* Българските християнски селища в Западна (Беломорска) Тракия. София, Български писател.
- Филипова-Байрова 1968: *Филипова-Байрова, М.* Български думи в говора на с. Гермас (Лошница), Костурско. – Известия на Института за български език. № 16, с. 163–169.
- Филипова-Байрова 1968а: *Филипова-Байрова, М.* Думи от български произход в говора на с. Гермас (Лошница), Костурско. – Български език, № 4–5, с. 414–417.
- Μπάμιος 2005: *Μπάμιος, Κ.* Τουρκικές λέξεις & Επώνυμα του Σουφλίου. Θεσσαλονίκη.
- Δαρνακοχωρια 2017: *Δαρνακοχωρια, ΔΑΡΝΑΚΟΓΛΟΣΣΑΡΙ από Α – Ω του Σπιντιου Ζαχαρια.* <https://www.facebook.com/notes> [дата на достъп 05.06. 2018].
- Κυρανούδης 2014: *Κυρανούδης, Π.* Τουρκικές & Σλαβικές Λέξεις στην Τοπική Διάλεκτο του Σουφλίου 19 Μάιος 2014. soufli-gr.blogspot.com/2014/05/blog-post.html [дата на достъп 16.04.2018].

REFERENCES

- Angelieva 1992: *Angelieva, F.* Novogratski ezik. Sofia, Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski".
- Balkanski, Tsankov 2016: *Balkanski T., K. Tsankov.* Entsiklopediya na balgarskata onomastika. Veliko Tarnovo, Universitetsko izdatelstvo "Sv. sv. Kiril i Metodiy".
- Bamios 2005: *Bamios, K.* Turkikes lexis & Eponima tu Sufliu. Tessaloniki.
- BDA 2001: *Balgarski dialekten atlas. Obobshtavasht tom. I–III. Fonetika. Aktsentologiya. Leksika. Ch. II. Aktsentologiya.* K. № 3, 4, 5. Sofia, Izdatelska kashta "Trud".
- BER I, 1971: *Balgarski etimologichen rechnik.* T. I, A – Z. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- BER II, 1979: *Balgarski etimologichen rechnik.* T. II, I – krepya. Sofia, Izdatelstvo na BAN.
- BER VII, 2010: *Balgarski etimologichen rechnik.* T. 7, slovo – teryasvam. Sofia, Akademichno izdatelstvo "Prof. Marin Drinov".
- Boyadziev 1991: *Boyadziev, T.* Balgarskite govori v Zapadna (Belomorska) i Iztochna (Odrinska) Trakia. Sofia, Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kliment Ohridski".
- Filipova-Bayrova 1968: *Filipova-Bayrova, M.* Balgarski dumi v govora na s. Germas (Loshnitsa), Kostursko. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik*, № 16, s. 163–169.
- Filipova-Bayrova 1968a: *Filipova-Bayrova, M.* Dumi ot balgarski proizvod v govora na s. Germas (Loshnitsa), Kostursko. – *Balgarski ezik*, № 4–5, s. 414–417.
- GBR: *Gratsko-balgarski rechnik.* Sofia, Izdatelstvo na BAN. Institut za balgarski ezik.
- GBR 2004: *Gratsko-balgarski rechnik.* Plovdiv. MAG 77.
- Grozdanova 1989: *Grozdanova, El.* Balgarskata narodnost prez XVII vek. Demografsko izsledvane. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Koteva 2015: *Koteva, M.* Nazvaniya na traditsionno konservirani hrani i napitki v balgarskite dialekti. Leksikosemantichno izsledvane. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin"*. Kn. 28.
- Miletich 1918: *Miletich, L.* Razorenieto na trakiyskite balgari prez 1913 g. Sofia.
- Miletich 2013: *Miletich, L.* Rodopskite govori na balgarskiya ezik. Sofia. Iztok – Zapad.
- Mitrinov 2012: *Mitrinov, G.* Darnashkite sela v Syarsko. – *Makedonski pregled*, № 4, s. 131–152.
- Mitrinov 2016: *Mitrinov, G.* Iz leksikata na govora na s. Savyak, Syarsko. – In: *Leksikografiyata v nachaloto na XXI v. Dokladi ot Sedmata mezhdunarodna konferentsiya po leksikografiya i leksikologiya.* (Sofia, 15–16 oktombri 2015 g.). Sofia, Akademichno izdatelstvo "Prof. Marin Drinov", s. 760–771.
- Mitrinov 2016a: *Mitrinov, G.* Danni za govora na s. Savyak, Valovishtko (dn. grts. Vamvakofuto), v edin dialekten rechnik (fonetichni osobenosti). – In: *Aktualni problemi na savremennata lingvistika. Yubileen sbornik v chest na prof. d.f.n. dr. hon. kauza Stefana Dimitrova.* Sofia, Akademichno izdatelstvo "Prof. Marin Drinov". s. 456–465.

- Mitrinov 2018: *Mitrinov, G.* Balgarski sledi v govorite na dneshni gratski sela v Belomoriето. – In: Balgarskiyat ezik – dreven, savremenен, edinen. Sbornik ot nauchna konferentsiya v pamet na prof. d.f.n. Blagoy Shklifov. Sofia, 26.10.–28.10.2016 g. Sofia, DioMira, s. 379–387.
- Mladenov 1970: *Mladenov, M.* Edna morfologichna usporeditsa v balgarski i rumanski ezik. – Izvestiya na Instituta za balgarski ezik, № 19, s. 893–897.
- Shalapatov 2011: *Shalapatov, D.* Balgarskite hristiyanski selishta v Zapadna (Belomorska) Trakia. Sofia, Balgarski pisatel.
- SR 1999: *Starobalgarski rechnik.* T. 1, A–N. Sofia, Izdatelstvo “Valentin Trayanov”.
- Statistika 1995: *Makedonia i Odrinsko. Statistika na naselenieto ot 1873 g.* Sofia. Izdatelstvo na Makedonskiya nauchen institut.
- TBR 1962: *Tursko-balgarski rechnik.* Sofia, Nauka i izkustvo.
- Vitanova 2005: *Vitanova, M.* Archaichni cherti i inovatsii v dialekta na preselnitsite ot s. Krastopole (Enikyoy), Ksantiysko. – In: Littera scripta manet. Sbornik v chest na 65-godishninata na prof. d.f.n. Vasilka Radeva. Sofia, Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”, s. 202–211.
- Δαρνακοχωρια 2017: Δαρνακοχωρια, ΔΑΡΝΑΚΟΓΛΟΣΣΑΡΙ απο Α – Ω του Σπιντιου Ζαχαρια. <https://www.facebook.com/notes> [дата на достъп 05.06.2018].
- Κυρανούδης 2014: Κυρανούδης, Π. Τουρκικές & Σλαβικές Λέξεις στην Τοπική Διάλεκτο του Σουφλίου 19 Μάιος 2014. [soufli-gr.blogspot.com /2014/05/blog-post.html](http://soufli-gr.blogspot.com/2014/05/blog-post.html) [дата на достъп 16.04.2018].

✉ Доц. д-р Георги Митринов

Секция за история на българския език

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ Assoc. Prof. Georgi Mitrinov, PhD

Department of History of Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria